

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 210/2019-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. októbra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 157/2018-570 z 28. septembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Nitre uznesením č. k. 5 Co 157/2018-570 z 28. septembra 2018 porušil základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 157/2018-570 z 28. septembra 2018 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 623,27 € (slovom šesťstodvadsaťtri eur a dvadsaťsedem centov), ktorú je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť na účet advokátskej kancelárie BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. februára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 157/2018-570 z 28. septembra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol žalobcom v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] (ďalej len „pozemok“) vedenom na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný súd“). Sťažovateľ uviedol, že 18. júna 2015 podpísal kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k pozemku s obchodnou spoločnosťou Poľnohospodárska Pôda s. r. o. (ďalej aj „Poľnohospodárska Pôda“ alebo „žalovaný“). Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor (ďalej len „kataster nehnuteľností“) povolil vklad vlastníckeho práva Poľnohospodárskej Pôde rozhodnutím č. V 5241/15 z 28. júla 2015 (ďalej len „povolenie

vkladu“). Až po povolení vkladu do katastra nehnuteľností sa sťažovateľ dozvedel, že obchodná spoločnosť MH Invest, s. r. o., si začala uplatňovať zákonné predkupné právo k pozemkom, ktoré štátu vzniklo 8. júla 2015 na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 401/2015 o schválení návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii na realizáciu stavby s názvom Vybudovanie strategického parku (ďalej len „strategický park“).

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol: *«V záujme ochrany mojich práv a právom chránených záujmov som preto dňa 04.09.2015 podal na Okresnom súde Nitra žalobu o určenie vlastníckeho práva k Pozemku, spolu s návrhom na nariadenie predbežného opatrenia, ktoré konanie prebiehalo pod sp. zn. 10C/482/2015. V žalobe som namietal viaceré dôvody, pre ktoré predstavovala Kúpna zmluva absolútne neplatný právny úkon...»*

V čase po podaní žaloby o určenie vlastníckeho práva podal prokurátor Okresnej prokuratúry Nitra (ďalej len „prokurátor“) protest proti rozhodnutiu o povolení vkladu vlastníckeho práva Poľnohospodárskej Pôdy do katastra nehnuteľností. O proteste prokurátora bolo definitívne rozhodnuté na podklade rozhodnutia Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. LPO-7995/2015/SI zo 17. decembra 2015 tak, že kúpna zmluva bola vyhodnotená ako absolútne neplatný právny úkon.

Sťažovateľ vzhľadom na to, že jeho vlastnícke právo k pozemku bolo evidenčne obnovené v správnom konaní, vzal 14. októbra 2016 žalobu späť. Časový odstup (od obnovenia vlastníckeho práva do späťvzatia žaloby) sťažovateľ odôvodnil tým, že Poľnohospodárska Pôda vykonávala úkony v rámci správneho konania, resp. súdnictva, ktoré zneisťovali právne postavenie sťažovateľa ako vlastníka pozemku.

4. Okresný súd uznesením č. k. 10 C 482/2015-232 z 5. decembra 2016 konanie zastavil a priznal sťažovateľovi náhradu trov konania. V časti výroku o trovách konania podala Poľnohospodárska Pôda ako žalovaná strana odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 5 Co 139/2017-312 z 30. marca 2017 (ďalej len „zrušené uznesenie“) tak, že prvoinštančné rozhodnutie potvrdil. Proti zrušenému uzneseniu krajského súdu podala Poľnohospodárska Pôda ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom

sp. zn. II. ÚS 569/2017 z 20. marca 2018 (ďalej len „nález“) tak, že uvedené uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil na nové konanie.

Krajský súd napadnutým uznesením opätovne rozhodol o trovách konania tak, že tieto v plnom rozsahu priznal Poľnohospodárskej Pôde.

5. Podľa názoru sťažovateľa *„Krajský súd Napadnutým rozhodnutím neodstránil vytknutý nedostatok svojho rozhodnutia, ktorý spočíval v nedostatku odôvodnenia v časti procesného zavinenia žalovaného - Poľnohospodárskej Pôdy s.r.o., ale svoj právny názor na procesné zavinenie žalovaného prekvapivo zmenil...*

Okrem toho, že Krajský súd Napadnutým rozhodnutím nerešpektuje právne záväzný názor Ústavného súdu o tom, že nie je dôvod neaplikovať ustálenú 51 - ročnú judikatúru všeobecných súdov ohľadom ustanovenia § 146 ods. 2 OSP...“.

Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie za arbitrárne, v rozpore s princípom spravodlivosti a v neposlednom rade ho považuje za nepreskúmateľné, keďže podľa jeho názoru krajský súd nevysvetlil dostatočne odklon od svojho pôvodného právneho záveru.

6. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jeho ústavnej sťažnosti nálehom:

„I. Základné práva sťažovateľa ██████████...

- na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

- na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd;

- na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Krajského súdu v Nitre zo dňa 28.09.2018, č. k. 5Co/157/2018 - 570, porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 28.09.2018, č. k. 5Co/157/2018 - 570 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Nitre je povinný zaplatiť sťažovateľovi... trov právneho zastúpenia...“

Procesný postup ústavného súdu

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. II. ÚS 210/2019 z 26. júla 2019 ju podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde predložil prijatú ústavnú sťažnosť účastníkom konania a zúčastnenej osobe na vyjadrenie a podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde účastníkov konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

Účastníci konania pred ústavným súdom vo svojich vyjadreniach doručených ústavnému súdu súhlasili s prerokovaním podanej ústavnej sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednávania.

Vyjadrenie zúčastnenej osoby, odporcu a replika sťažovateľa

9. Poľnohospodárska Pôda doručila prostredníctvom svojho právneho zástupcu ústavnému súdu vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti 23. augusta 2019. Vo svojom vyjadrení zdôraznila, že sťažovateľ zobrať žalobu späť bez toho, aby žalovaný (Poľnohospodárska Pôda, pozn.) plnil to, čoho sa žalobca (sťažovateľ, pozn.) podanou žalobou domáhal. Poľnohospodárska Pôda úkon späťvzatia žiadnym spôsobom nevyvolala, a preto nenesie zodpovednosť za zastavenie konania.

V ďalšej časti Poľnohospodárska Pôda poukázala na časové okolnosti prípadu s ohľadom na vedomosť sťažovateľa o tom, kedy odpadol predmet sporu.

V závere Poľnohospodárska Pôda skonštatovala, že sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého uznesenia.

10. Ústavnému súdu bolo 26. augusta 2019 doručené vyjadrenie podpredsedníčky krajského súdu, ktorá uviedla, že *„Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v intenciách právne záväzného názoru ústavného súdu vyslovenom v jeho náleze,*

sa dostatočným a primeraným spôsobom vysporiadal s otázkou zavinenia strán sporu na späťvzatie žaloby s následným zastavením konania , ako i na to naväzujúcou aplikáciou § 256 ods. 1 CSP v súvislosti s náhradou trov konania. Napadnuté rozhodnutie tak nemožno označiť za arbitrárne a nepreskúmateľné.“.

11. Sťažovateľ svoje vyjadrenie k vyjadreniu krajského súdu doručil ústavnému súdu 16. septembra 2019 a vo vzťahu ku krajskému súdu uviedol: *„Z bodu 22. Nálezu Ústavného súdu vyplýva, že pri použití ust. § 146 ods. 2 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku treba otázku, či účastník konania zaviniť, že konanie muselo byť zastavené, posudzovať podľa procesného výsledku. Ak došlo k zastaveniu konania v dôsledku späťvzatia návrhu, možno odporcovi uložiť povinnosť nahradiť trovy zastaveného konania v prípade, ak pre jeho správanie bol vzatý späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne. Dôvodnosť podanej žaloby preto považujem za skutočnosť, ktorá pri rozhodovaní o náhrade trov konania nebola a nemohla byť viac sporná.“* Sťažovateľ ďalej opätovne poukázal na potrebu skúmania procesného zavinenia na späťvzatie žaloby, ktorým je podľa jeho názoru *„... prehra Zúčastnenej osoby (žalovanej) v správnom konaní, čo spôsobilo, že v dôsledku tohto jej nezákonného správania - nezákonných námietok, som musel žalobu vziať späť.“*

Sťažovateľ zotrval na názore, že krajský súd v napadnutom uznesení neodstránil nálezom ústavného súdu vytknutý nedostatok.

Vo vzťahu k vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľ reagoval na výčitku týkajúcu sa časového odstupu späťvzatia žaloby a tvrdeného odpadnutia predmetu sporu a opätovne zdôraznil, že tak urobil preto, lebo *„Žalovaný odmietol rešpektovať výsledok konania o proteste prokurátora, keď sa vzápätí pokúsil uplatniť vlastnícke právo k nehnuteľnosti žalobou. Je preto ďalej neudržateľný záver, že žalobu na Okresnom súde v Nitre som mal už vo septembri 2015 vziať späť, nakoľko moje postavenie v dôsledku správania Žalovaného stále nebolo isté.“*

II.

Relevantná právna úprava

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa ods. 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

16. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (m. m. II. ÚS 153/2018).

17. Jadrom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že v danej veci krajský súd napadnutým uznesením nerešpektoval predchádzajúci nález ústavného súdu a rozhodnutie o trovách konania, resp. odklon od svojho predchádzajúceho rozhodnutia nedostatočne odôvodnil a v neposlednom rade nesprávne vyhodnotil mieru zavinenia na potrebe späťvzatia žaloby.

18. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania

(obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

19. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsko z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

20. Z tohto hľadiska pristúpil ústavný súd k preskúmaniu napadnutého uznesenia krajského súdu. Krajský súd v podstatnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia okrem iného uviedol: *„Ďalej však už nie je možné súhlasiť s konštatovaním prvoinštančného súdu v tom smere, že stratu naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení vlastníckeho práva na základe protestu prokurátorky je možné hodnotiť ako procesné zavinenie žalovaného na späťvzatí žaloby. V tomto smere je potrebné uviesť, že žalovaný nesie procesné zavinenie na podaní žaloby zo strany žalobcu, ktoré však nemá vplyv na rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania v zmysle § 256 ods. 1 CSP. Dôležitým faktorom v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov tohto zastaveného konania je zistenie procesného zavinenia na potrebe vziať žalobu späť s následným zastavením konania, ktoré odvolací súd na strane žalovaného nezistil vôbec. Žalovaný takisto nenesie žiadnu vinu na tom, že došlo k porušeniu žalobcom tvrdeného predkupného práva štátu. Tá skutočnosť, že žalobca o tomto predkupnom práve štátu nevedel, na uvedenom závere nič nemení...*

V prvom rade je potrebné pri posudzovaní tohto procesného zavinenia na strane žalobcu brať zreteľ na to, že žalobca zobral svoju žalobu späť, pričom žalovaný ani len čiastočne nesplnil to, čo bolo v žalobnom petite uplatnené...

Pretože nárok na náhradu trov konania je nárok vyplývajúcim nie z hmotného, ale procesného práva, otázku, či išlo o dôvodne podanú žalobu je nevyhnutné posudzovať z procesného hľadiska, a teda z hľadiska vzťahu výsledku konania odporcu (žalovaného) k požiadavkám navrhovateľa (žalobcu). Ide teda o to, či sa navrhovateľ domohol k uplatnenému nároku alebo nie, pričom súd neskúma, či by navrhovateľ bol v meritórnom konaní úspešný alebo nie.“

Napokon krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia stroho konštatoval, že nevzhladol dôvody, pre ktoré by bolo možné aplikovať § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

21. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

22. Podľa § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku ak niektorý z účastníkov konania zavinil, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy. Ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania odporca.

23. Ústavný súd pri aplikovaní uvedených všeobecne formulovaných zásad na daný prípad opakovane uvádza, že z právneho hľadiska je § 256 ods. 1 CSP (na základe ktorého všeobecné súdy otázku náhrady trov posudzovali) z obsahového hľadiska v podstate zhodný so skorším § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý stratil účinnosť 30. júna 2016. Niet preto dôvodu neaplikovať ustálenú judikatúru všeobecných súdov, ktorá sa týka § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

24. Sťažovateľ je presvedčený, že späťvzatie žaloby nezavinil, a preto je napadnuté uznesenie v rozpore s princípom spravodlivosti a nazeranie krajského súdu na náhradu trov konania v danom prípade by bolo príliš formalistické.

25. Rozhodovanie o náhrade trov konania je teda súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom,

ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

26. Otázka náhrady trov konania však dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémneho rozporu s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepíateho formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia. Takýto postup všeobecného súdu nemôže byť tolerovaný, lebo predstavuje v konečnom dôsledku zásah do základného práva účastníka obsiahnutého aj v označených článkoch, ktorých porušenie sťažovateľ namietal (napr. I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, III. ÚS 47/2013, III. ÚS 457/2014, III. ÚS 609/2014, III. ÚS 634/2015).

27. V okolnostiach daného prípadu je podľa názoru ústavného súdu potrebné zaoberať sa tromi líniami argumentov prednesených sťažovateľom, ktoré sú však vzájomne prepojené. Prvú líniu predstavuje definitívne vyriešenie otázky miery zavinenia a jej zdôvodnenia na späťvzatí žaloby, ďalším smerom je nutnosť vysporiadať sa s otázkou tvrdeného nerešpektovania nálezu ústavného súdu a napokon je nevyhnutné vysporiadať sa s tvrdením o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia.

28. Ústavný súd sa už viackrát zaoberal otázkou, ktorá sa týkala náhrady trov konania o určenie vlastníckeho práva na krajskom súde, kde ako žalovaná vystupovala Poľnohospodárska Pôda v súvislosti s výkupom pozemkov pod strategickým parkom. Aj právnomu zástupcovi sťažovateľa sú dobre známe širšie okolnosti danej veci, keďže je v pozícii právneho zástupcu ďalších fyzických osôb v skutkovo a právne obdobných veciach. Ústavnému súdu sú dobre známe aj argumenty Poľnohospodárskej Pôdy prednesené v konaniach v rámci správneho súdnictva (prejednávané v konaniach pred ústavným súdom pod sp. zn. IV. ÚS 622/2018, I. ÚS 2/2019, I. ÚS 26/2019, II. ÚS 135/2019), ktoré majú čiastočne dosah aj na konania o určenie vlastníckeho práva.

29. V okolnostiach danej veci možno povedať, že priznanie trov konania predpokladá posúdenie troch predpokladov, a to späťvzatia žaloby, správania žalovaného a napokon dôvodnosti podanej žaloby.

30. K prvému predpokladu ústavný súd len konštatuje, že tento je v danom prípade nepochybný. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že *„V prvom rade je potrebné pri posudzovaní tohto procesného zavinenia na strane žalobcu brať zreteľ na to, že žalobca zobral svoju žalobu späť, pričom žalovaný ani len čiastočne nesplnil to, čo bolo v žalobnom petite uplatnené...“*

Pretože nárok na náhradu trov konania je nárok vyplývajúci nie z hmotného, ale procesného práva, otázku, či išlo o dôvodne podanú žalobu je nevyhnutné posudzovať z procesného hľadiska, a teda z hľadiska vzťahu výsledku konania odporcu (žalovaného) k požiadavkám navrhovateľa (žalobcu). Ide teda o to, či sa navrhovateľ domohol k uplatnenému nároku alebo nie, pričom súd neskúma, či by navrhovateľ bol v meritórnom konaní úspešný alebo nie.“

K späťvzatiu žaloby viedli sťažovateľa objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý sťažovateľ ani žalovaný nemali dosah, ale v dôsledku ktorého bola zabezpečená ochrana vlastníckeho práva sťažovateľa, čím odpadol predmet žaloby. Ústavný súd zdôrazňuje fakt, že pred podaním protestu prokurátora, sťažovateľ nemal inú možnosť, ako sa domáhať ochrany svojich práv, iba prostredníctvom podania žaloby. Existenciu takého objektívneho dôvodu (protest prokurátora) nie je možné pripísať na ťarchu sťažovateľa – žalobcu a na tomto základe urobiť záver o tom, že správanie žalovaného nepodmienilo späťvzatie žaloby, o čom svedčí aj výsledok v konaní o proteste prokurátora (neplatnosť kúpnej zmluvy), o ktorom mal krajský súd vedomosť.

Podľa názoru ústavného súdu je vhodné pre posúdenie priznania nároku na náhradu trov konania za procesnej situácie späťvzatia žaloby posúdiť aj dôvody, ktoré viedli žalobcu k podaniu žaloby. V tomto smere aj krajský súd uviedol, že *„... žalovaný nesie procesné zavinenie na podaní žaloby zo strany žalobcu...“*, ale pritom nie je možné akceptovať pokračovanie úvahy krajského súdu, podľa ktorej toto zavinenie *„... však nemá vplyv na rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania v zmysle § 256 ods. 1 CSP“*.

Práve správanie žalovaného je určujúcim faktorom pre posúdenie jedného z kritérií na priznanie trov konania, z ktorého vyplýva dôvodnosť podanej žaloby.

31. Ústavný súd s ohľadom na povinnosť nahradiť trovy konania v prípade zastavenia konania poukazuje tiež na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2899/2010 z 8. marca 2011, ktorý okrem iného argumentoval takto: „... *Nyní posuzovaný případ přiléhavě ukazuje, že teze (kterou aplikoval i městský soud), dle níž to, zda byla zpět vzata žaloba podána důvodně, tedy zda zastavení řízení procesně zavinil žalovaný, lze zjistit jen z porovnání petitu žaloby a následného chování žalovaného, může být přepjatým formalismem a v extrémním rozporu s principy spravedlnosti. V konkrétním případě - jako byla nyní posuzovaná věc - může být nutné přihlížet i k odůvodnění žalobního petitu, a to za účelem eliminace stavu, který by byl v extrémním rozporu s principy spravedlnosti. Princip procesního výsledku nelze chápat formálně, neboť nejen petit, ale i žalobní tvrzení, tedy důvody žaloby vyjadřují, proč se žalobce žalovaného plnění domáhá...*“

32. Námiетка sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia ako celku a nerešpektovaní nálezu ústavného súdu sa javí ako navzájom súvisiaca. Je nutné pripomenúť, že predchádzajúcim nálezom ústavného súdu bolo zrušenému uzneseniu krajského súdu vytýkané (a bolo to aj nosným dôvodom jeho zrušenia) práve „len“ nedostatočné odôvodnenie názoru krajského súdu (ktorý bol ale v predošlom štádiu odlišný od teraz skúmaného záveru krajského súdu).

33. Ústavný súd uvádza, že krajský súd síce predniesol v napadnutom uznesení viaceré argumenty, ktoré ho viedli k záveru o priznaní trov konania Poľnohospodárskej Pôde, avšak z pohľadu ústavného súdu sa krajský súd k otázke miery zavinenia na späťvzatie žaloby postavil prísne formalisticky, keď zavinenie bez zohľadnenia všetkých okolností pripísal na ľarchu strany, ktorá úkon späťvzatia vykonala.

Zároveň podľa názoru ústavného súdu krajský súd nedostatočne odôvodnil svoj odklon od predchádzajúcich právnych záverov. Ústavný súd opätovne pripomína, že pred nálezom ústavného súdu krajský súd potvrdil priznanie náhrady trov konania sťažovateľovi,

avšak po vydaní nálezu ústavného súdu náhradu trov konania priznal Poľnohospodárskej Pôde. Vzhľadom na to, že posudzovaný prípad je z hľadiska osoby sťažovateľa, okolností uzatvorenia kúpnej zmluvy medzi sťažovateľom a Poľnohospodárskou Pôdou a dĺžky konania o trovách plný emócií, pokúsil sa ústavný súd vniesť do prípadu istú dávku pragmatizmu a posúdenie tvrdenej nespravodlivosti viazal na konkrétne okolnosti prípadu.

Z pohľadu ústavného súdu prichodí v tejto súvislosti konštatovať, že zmena právneho názoru krajského súdu v jednej a tej istej veci bez akéhokoľvek vysvetlenia zo strany súdu, prečo k zmene došlo, sa javí ako arbitrárnosť (svojevôľa) a je zásahom do princípu právnej istoty ako súčasťou právneho štátu, keďže tento princíp predpokladá, že skutkovo obdobné veci budú obdobne právne posudzované.

34. Všeobecný súd by mal preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí boli rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve súd má poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 332/09, III. ÚS 678/2016).

35. Podľa názoru ústavného súdu bol odvolací súd povinný dôsledne preskúmať všetky skutočnosti (berúc ohľad aj na odôvodnenie žaloby) a až na tom základe vyvodiť svoj právny názor a odôvodniť ho. Krajský súd mal dbať aj na to, aby účastník konania len z dôvodu, že si uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel majetkovú ujmu v dôsledku platenia trov konania.

Ústavný súd preto konštatuje, že odôvodnenie výroku napadnutého uznesenia krajského súdu je vzhľadom na obsah základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z ústavného hľadiska neakceptovateľné.

36. Ako *addendum* ústavný súd uvádza, že už viackrát sa mal možnosť vyjadriť k spôsobu hľadania a výkladu práva v konkrétnych právnych veciach. V náleze

sp. zn. III. ÚS 341/07 ústavný súd uviedol, že pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad „*e ratione legis*“ pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. V ďalšom náleze sp. zn. I. ÚS 243/07 (v ktorom nešlo o výklad zákona, ale zmluvy) ústavný súd uzavrel, že všeobecný súd musí prihliadať na vzájomné vzťahy jednotlivých do úvahy pripadajúcich argumentov a ich úlohu v konkrétnom prípade vyvážiť s ohľadom na špecifikum danej kauzy, a nie tieto kritériá iba mechanicky aplikovať. Takýto prístup je zároveň prístupom modernej judikatúry, ktorá postupne nahrádza formálne legalistický pohľad na právo pohľadom, ktorým sa sudca usiluje poskytnúť najlepšie vyargumentovanú odpoveď na právne a skutkové otázky, ktoré pred neho strany sporu predložia (II. ÚS 49/2018).

37. Na uvedenom skutkovom základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

38. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal

rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

39. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

40. Úlohou krajského súdu preto bude opätovne rozhodnúť v rámci odvolacieho konania, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 2 CSP (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

IV.

Náhrada trov konania

41. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požiadal ústavný súd o priznanie náhrady trov konania, ktoré vyčíslil celkovou sumou 415,51 €.

42. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

43. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorej výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2018 predstavovala sumu 980 €.

44. Ústavný súd preto v súlade s touto vyhláškou priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 623,27 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti a stanovisko k vyjadreniam odporcu a zúčastnenej osoby) v sume po 163,33 € a tri režijné paušály v sume po 9,80 € vrátane 20 % dane z pridanej hodnoty, ktorú zaviazal uhradiť krajský súd (bod 3 výroku tohto nálezu).

45. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. októbra 2019

Jana Laššáková
predsedníčka senátu